

ՍԵՐ ԼԵԶՈՒՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԳՐԱԳՐՈՐ

Գրական խնդիրներու մէջ հինի նորի անուններէն աւելի անտեղի, անոց յուս- գումարներէն աւելի անխմատ, այդ անուն- ներէն ընդունող ըմբռնումներէն աւելի ճշգր, սահմանափակ, անօգուտ բան չկայ: Ով որ զարգացման օրէնքն ըմբռնած է, գիտէ թէ անցեալէն ծնունդ, սկիզբ առած, թիւած է ներքեւ, պիտի ընի ապագան, ուրիշն չկրնար երբեք անցեալին շինծայել պարտաւարձ յարգ, չ'ընել ան- նոր արժեք, չ'իմտուի անոր գործընթացն պատճառները Սակայն, միւս կողմանէ, հարկ է մեր պատճառներու փոփոխումը, նոր պայմաններու երեւումը, նոր մէթո- ճներու գիտն ընդունիլ, հասկալով, առանց նախապաշարման անհաղար հետեւելով ընդհանրական մեծ կեանքին ամենօրեայ նորանոր շրջանաւորութեան:

Այս ոգովով որ մեր նոր լեզուին Ա- րեւմտեան բանքին անցեալն ուրուագծել ձեռնարկներ էի մտաբանի մէջ, շնորհալով չ'ընել թէ մեր նոր լեզուին հիմնական թեթեւեմական ձեռն ու բառերն անցեա- լին ու գրագէտները ո՞ր չափով և ի՞նչ ուղ- թութեամբ գործածած են: Երազարացեալ էի ցուցնելով նոր լեզուին արդի ձևութեան- ընդ, և ուղղութիւնը, զգուշանալով մար- զաբեւեռներէն ընել լեզուին ապագային նկատմամբ, զի անընթ, անսահման զար- ցացում մը սահմանել պիտի ըլլար:

ԸՆԴՈՒՆՈՒՄԻՆՈՒՆԵՐԻ ԳՐԱԳՐՈՐ

Ներկայացան ընդգիմարեանք, որոնք երկարօրէն զբաղեցան հակաճանաչել ինձ ամեն կէտի վրայ: Առանց մեծամտութեան, կարելի է ըսել թէ խիստ թիւ պիտի ըլլային այն կէտերը՝ որոնց վրայ անհամաձայն գտնուեցին, եթէ մեր ամենուս ընդունած հինը նոյնն ըլլար, եթէ նոյն իսկ կարգաբա- նութեան տարրական սկզբունքներուն մէջ արձակ համարձակ հակառակորդներ չ'ունե- նային:

Միւսին է երեւելի գրագէտ մը, որ կա- տարկութեւն գիտէ իր ընթակաւորութեան, բայց ստիճան է տրամաբանական կանոններ, ճարտարական ձեւեր, որ պիտի իր գա- յալիստը ներկայացնել ամենին պատկանե- լի կերպով, ընդգայնելով զայն մինչեւ իր գիշերին կէտը, թուովով մինչեւ իր յե- տին մասերը՝ գործածելով ամենին ազ- նիւր, ընտիր, ճիշտ բառերը, լատին-իտա- ական դասական ոգուն սիրահար մը (1) և մեր մէջ ամենին կատարեալ արտայայ- տութիւնը, որ կը պահանջէ որոշ կարգը- ւած, համաչափութիւն, խիստ կարգ, պշե- ճակով կանոնաւորութիւն, անպակաս հնչապատկերներ ընդունած ձեւերու, մաքրաբանութիւն (purisme):

Ուրիշ մը՝ զբարեբաղեւտ և հրապարա- կաբեր՝ զարգացման օրէնքին՝ նոր պայ- մաններու, նոր ուսմանց դէմ չ'ընական պատուար մը բարձր՝ անոր ետեւն ամ- փոփոխած՝ շինարար հակակշիռ մը նոր, լեզուն ինչպէս կը համարձակի զարարէն հին լեզուին տարբերիլ և անոր կանոննե- րէն, կայմաւածին դուրս եկնի:

Դիւրին է կուսնիլ թէ չ'զգտի հակառա- յին գիտ Արդարեւ չ'են հասկցած: Ուստի թէ թէ զիսերն համոզուել մտքով, այլ ու- ղով ուրո ներկայացնել խնդիրը՝ որուն կարեւորութիւնը կը հասկցուի՝ իր յարու- ցած մեծ անհամաձայնութենէն՝ հարկ է ինչ պատասխանել:

ԼԵԶՈՒՆԱԿԱՆԱԿԱՆ ՀՈՄ

Լեզուաբանութիւն է այն հինը որուն վրայ պէտք էր որ ամենքս միաբան զըտ- նուեանք, ուսում մը՝ զոր այս դարուս մէջ ստիճող գերմանական ուղիւն կը պարփոխէ: Ուրիշ շատ մը ուսումներու հետ, ինչպէս նոր ընդացնութիւն, քննական պատմու- լեան, նոր հնագիտութիւն, նոր մեկնա- քննութիւն (exegese), մանկավարժութիւն, նոր տեսնագիտութիւն Այս ամենը՝ պար- ճեալ գերմանական ուղիւն՝ Գերմանիայէ տարածուելով Ներքալով՝ ամէն Գերմանի ընդ- դուռնեցան, և նոր ու բերուտ պայար մը դառնալով Ներքալով մասուր և ընկերա- կան ուղիւն ընդ ինչին փոփոխելու: Առանց պարտաւած նոր գաղափարները Ներքալա- թիւն մը զարգացանայ անհամոռնութեան անցած ձեռքէն հինի, և զանոնք հոն բերան անհնիւն աւելնող լեզուութիւն պիտի ըլլար: Բայց մեր մէջ չ'այլանէ:

Լեզուաբանութեան ստիճեղծեցած տար- րական ձևաբանութեան անցած պէտք ունին մեր մէջ շատ ու շատ կրնուիտու, մինչեւ որ ամենուն ընտանի և բացայայտ ըլլան, մինչեւ որ մէկը գտնուի անգիտա- նալով չ'ընէ լեզուի վրայ ու ժամայանա- ըլլայ:

Ուրիշն, պէտք չէ ետ կենալ կրկնել թէ լեզուն կենսին յուզմանց ծնունդն է, թէ գրաբար լեզուն շարունակ կը փոփոխ- ղի կեանքն ինքն իր փոփոխումն է համակ, թէ ինչպէս հինգ զար տարածան լեզուն այսօր լեզուին ու օտարութի կերպով, այս- օրուան լեզուն այլ հինգ զար ետքը նոյն- պէս պիտի երեւայ մեր յայտնութեանն՝ ու- ռոնք փոխուած լեզու մը պիտի ունենան, թէ բառեր կը փոխեն իրենց նշանակու- ընքով:

(1) Պերլերեան էր. հին դասական լե- ջուններուն կը նոյնի իր բոլոր հնացումը, և կրնէ թէ լեզուիցիլ ըստարակորթեալ ժողովուրդը կը յամարեն պահել զանոնք ինչ- զիս զգասական դատարարութեան զղա- րօցներուն մէջ, բայց այդ միթէ ըսել չ'է՞ թէ գասական լեզուներու հնուութիւնը եւ- րոպայի ազգերը նոր օրէնքներով մասնա- ւորած, յատկացուած են անոնց պէտք ունեցող ապագայներուն պատարասող զարդերուն, իսկ հնագիտական դատարար- ակութեան համար գասական լեզուներուն բանքին շատ կրնաւած են ի նպատակ աւե- լի կարեւոր նոր ուսմանց, ինչպէս կը պա- հանջուի լիթիւն և օւրիշներ:

Թիւն (2), որիցնէր կը ձգուին գործա- ծուկներէ, նորիք փոփոխուելով անոնց տեղ — և այս ամենը ժողովուրդական ձեռամբ կամ հասարակութեան և ոչ գրագէտներու, զի ժողովուրդին կեանքն է միայն հանրական և ամբողջական, ուստի և նշանակութիւն ու հնչեղանակութիւնն ժողովուրդին է:

Այսպէս ժողովուրդին լեզուին ճիշ- մարիտ տեղն ու ստեղծողը՝ իր բառերն ու ձեւերն ընդունելի կուտայ գրագէտին, թէպէտ շունենան անոնք գրագէտներու պահանջած կանոնաւորութիւնը, ճըը- գութիւնը, գեղեցկութիւնը: Աստիք երկրոր- դական յատկութիւններ են, և միտ- արարաբան են լեզուին՝ հանրութեան հա- կաւոր և գիտաբանայց գործի մը ըլլալու յատկութեան և հետեւեալ, լեզուի մէջ հանրական գործածութիւնն ու տարածումն է որ կուտայ բառերու և անոնց ձեւերուն վաւերացումն ու վայայկանը: Եւ այս պատ- ճառաւ լեզուի խնդիրը մէջ ամենին աւելի պէտք է հետեւիլ Հ. Սրեան Քաղաքապետին յիշած առաջին կտաւ է ընդ բազմաց սիսա- լել բան ընդ սակաւուց...:

Եւ այս օրէնքն ալ արդէ կապուտակ ձիւրի մը մէջ ամփոփուած, մահաբոյր խոսքովանց բացայայտ ցուցանցիչ մ'են կարծես, որոնք իր խանդարեալ ուղիւն ճնշող զանկին մէջ խառնելու և կը կուտակուի: Սրտամա- ու յայնպէս առողջ տիրութեան անհուն աշ- խարհ մը կը բովանդակեն այդ Սփինքսի աշխարհ սեւեռուն միտ ու ծովը՝ որ օգտվար վիշապի մը պէս կը խորթի:

Կը խորթի, ու կը զարարուն իր կո- հակները լեռնապատկաւ, վրաւոր առեւե- րներու վրայով մը գտնուեցնելով, ու խոշ- արագով մը կը յարձակի խառնակներու ու բարձրիկ, հակա պատուարի մը կորկերն ուր կը նուազի մոտեցնող մը օրհնականին, փոփոխել ստանալ մը մէջ յայտնարեալ:

Բայց չի խառնարի ծովը կատարի, կը մէկ իր ամենին վիթխարի աղբն ընդ ա- ռաշ, որ աւելի ուժգին թափով մը կուտայ ընդհարիլ շառաշմամբ քարաքներուն՝ ու կ'որդէլ զայն:

Ու երբ երկու սեւեռները բերան արտաբարձ, անէլ անոնք կը դառնան, ճնշմամբ մը կը կրեն իրենց հարաւոր- ղերը պահելու համար ջուրերու ցայտու- րէն, որով հազիւ իմն կը տեսնուի մէ- լը որ կանգ առնուի: Ճանձրովք յանձ- անելով տանող մը՝ նստելու քարեմոտ- թիւնը ունենայ թշուառ մարդկին:

Երկու պարսկերէն թիւ թիւի, խառնեղ- լով կանցնել ինչի մը ճիշդ խոսքով, անոնց մէջ մի տես այդ թշուառներուն մարմնաւորին՝ կանգ կուտու ձեռքը զըը- պանք տանելով: Իսկ միւսը որ իր ընկի- րէն աւելի բարեկեցիկ կրնի, կանցնե- լով անոր բարեբար չարմուշը կընէ:

Ջրէն՝ Աստուծոյն արեւ, աստեղ փայլապատկերներ զենաթիւ ընած են, ո՞վ գիտէ որ խառնակեցնել մէկն է, չի նային գիրիկ լաճը...:

Ու քաղիւրդ կը տանի զայն:

Եւ այդ մարտին արտի բարդաւորմամբ աւելի զգայուն զըտայ այդ դարաւոր այա- ւառութիւն, որոնք արեւայտարարում ընդ- հասուտին կակղացած՝ իրենցին վրայ մաս մը կը թողուն անոնց փոփոխ արցունքին մէջ:

Անգին հէգ մայր մուրացիլ, գլուխին անցիկայն այն նախարարին՝ որ բարտու- րը անհուն անտարբերութենէն կը ժայթ- ղէր իր երեսին, նստած է դեռ քնակարարին սեմին վրայ, վիտու արքունիքը բով բովի, որոնք իր մայած ու բարակ շրջապատին պատուաւորներէն կը նշարուն, գլուխ- կը կուտայ հին ու գունաթափ թափալեղին դարս միացող խառնափիթը մագրուտ և ինչ անկարթ աշխարհ չ'ընտանի պէ՛ իր նայի ծովուն, որ կը մուշէ ոտուկնե- րով մոլեղին: Թ. ՍՐԵՆՑ

ՄԱՀԱՐԱԶՆԻ ՍԵ ԱՌՁՅԻ

Նոր շինուած քոչաւով ծաղկածն փութուր, Որուն տակ կը նստիլ ամուր սիրակ, Պեր Յակոբ Լէֆ Յոյն և Նաոյն Աղջկան: Թաղաւամբ շուշաններ, չի՛նք աստղի գողնալու հաւ:

Եւ տեսայ այդ կոնդի ամբարձած ընդ երկին, Չոր կարճեղ արած է մեծ փոյնով ու կըրկին, Չորիցի Սուրբ Փփկիկ զարկնէ մէջ ձեռնուր նստակին Աղջկան մեծ զարկն փութուր:

Գողմէ պէլ Աղջկան, բարեկեր, բարեբար, Չոր Աստուած իր շար արտա քաղէ չար զգրէ յոր Աղջկանը իւր հոգեւոր իւր յիշատակին առջեւ, Ուրիշն որ, յիշատիկը նոյն, հոգեւոր նոյն, իր փոյնը արտաւոր փայլուն մէջ ուր որ կայ կարճեղ քոչաւով անտարած փութուր: Եւ տեսայ այդ կոնդի ամբարձած ընդ երկին, Չոր կարճեղ արած է մեծ փոյնով ու կըրկին, Չորիցի Սուրբ Փփկիկ զարկնէ մէջ ձեռնուր նստակին Աղջկան մեծ զարկն փութուր:

(2) Իւթիւնեան էֆ. շնացեր էր ցուցնել թէ այդպիսի փոփոխութիւն չէ պատահած, և հաստատար թէ իր փոփոխութեան օրինակ իմ մէջ բերած բառերն իր լեզուին մէջ ալ նոր նշանակութեամբ գործածուած են, բանք իր օրինակներով: Սակայն յայտնի է թէ քանի մը օրինակներ ձեւաւոր չ'ունեն, և թէ մեծ տարբերութիւն կայ շնացեալ երե- լութիւններ, բացառիկ գործածութեան, և անընտիր օրինակներու:

(3) Թափաւոր անուր իր պարսաւա- նուն կանան ինձ: Սիրով կ'ընդունիմ, ին- չելով թէ Խաղաղական գրականութեան կրկնները՝ Խաղաղական գրական գրքերուն ձեւաւոր և գրքերը եւսմանցարժանաց յոգեւոր, զի խաղաղական գրականութեան անուրով կուտու լեզուն այսօր եւրոպայի կարեւոր լեզուներէն միւս է որ իր երկ- րաստարակական անուրը հասակին մէջ կրնայ պարծիլ կորովի եւ բազմաճիւղ նոր գրա- կանութեան մը:

մեր հերձուած արտին մէջ գտագող հակա- փոփոխիլն ալ, այդ մանկիկը՝ աշտուրներ կիսալուր, իր անգոր մտփոխներով կը ձգնի ճիւղերէն արեւ արեւը թաղար՝ որ չ'ըն է ալ ու ցամաք:

Որքան ալ նիհա՛ր, Աստուած իմ... դեռ երկուստեք իմերիկ ու գեղեցիկ ալ է այդ կինը իր ճիւղերէն՝ գեղեցկութիւն մը մեղքաւորի գոյնով, գեղեցիկ աշտուրն տերեւին պէս, որ թթափելու հա- մար հովի մը շղարհին կը կարօտի ինչ: Արձանի մը անդամութեան պէս հանդարտ, իր դակտակով դէմքին վրայ կ'երեւի արե- ւալիս խորին արտայայտութիւն մը վառ ու չարչարաբեր՝ որ լիթես երբեք չէ գտնե- լուած ուղիւստ արցունքով մը վառելին և կամ ապառաճակ օղակաւորներու խե- լալեղ զարկարկին մէջ:

Ու աստուայաբեր ըլն դրած է նրա կապտաւոր լրթանց կծկումին մէջ, ան- րոնք մը անկախի՛ր՝ յորում մը պիտի ու- րաղող փայլեղներու հնչոտոր արտաբերող տեղի տուած են լաւէս՝ լեռնայն մի վա- ղահատ անշաղկապ:

Ու աստուայաբեր ըլն դրած է նրա կապտաւոր լրթանց կծկումին մէջ, ան- րոնք մը անկախի՛ր՝ յորում մը պիտի ու- րաղող փայլեղներու հնչոտոր արտաբերող տեղի տուած են լաւէս՝ լեռնայն մի վա- ղահատ անշաղկապ:

Կը խորթի, ու կը զարարուն իր կո- հակները լեռնապատկաւ, վրաւոր առեւե- րներու վրայով մը գտնուեցնելով, ու խոշ- արագով մը կը յարձակի խառնակներու ու բարձրիկ, հակա պատուարի մը կորկերն ուր կը նուազի մոտեցնող մը օրհնականին, փոփոխել ստանալ մը մէջ յայտնարեալ:

Բայց չի խառնարի ծովը կատարի, կը մէկ իր ամենին վիթխարի աղբն ընդ ա- ռաշ, որ աւելի ուժգին թափով մը կուտայ ընդհարիլ շառաշմամբ քարաքներուն՝ ու կ'որդէլ զայն:

Ու երբ երկու սեւեռները բերան արտաբարձ, անէլ անոնք կը դառնան, ճնշմամբ մը կը կրեն իրենց հարաւոր- ղերը պահելու համար ջուրերու ցայտու- րէն, որով հազիւ իմն կը տեսնուի մէ- լը որ կանգ առնուի: Ճանձրովք յանձ- անելով տանող մը՝ նստելու քարեմոտ- թիւնը ունենայ թշուառ մարդկին:

Երկու պարսկերէն թիւ թիւի, խառնեղ- լով կանցնել ինչի մը ճիշդ խոսքով, անոնց մէջ մի տես այդ թշուառներուն մարմնաւորին՝ կանգ կուտու ձեռքը զըը- պանք տանելով: Իսկ միւսը որ իր ընկի- րէն աւելի բարեկեցիկ կրնի, կանցնե- լով անոր բարեբար չարմուշը կընէ:

Ջրէն՝ Աստուծոյն արեւ, աստեղ փայլապատկերներ զենաթիւ ընած են, ո՞վ գիտէ որ խառնակեցնել մէկն է, չի նային գիրիկ լաճը...:

Ու քաղիւրդ կը տանի զայն:

Եւ այդ մարտին արտի բարդաւորմամբ աւելի զգայուն զըտայ այդ դարաւոր այա- ւառութիւն, որոնք արեւայտարարում ընդ- հասուտին կակղացած՝ իրենցին վրայ մաս մը կը թողուն անոնց փոփոխ արցունքին մէջ:

Անգին հէգ մայր մուրացիլ, գլուխին անցիկայն այն նախարարին՝ որ բարտու- րը անհուն անտարբերութենէն կը ժայթ- ղէր իր երեսին, նստած է դեռ քնակարարին սեմին վրայ, վիտու արքունիքը բով բովի, որոնք իր մայած ու բարակ շրջապատին պատուաւորներէն կը նշարուն, գլուխ- կը կուտայ հին ու գունաթափ թափալեղին դարս միացող խառնափիթը մագրուտ և ինչ անկարթ աշխարհ չ'ընտանի պէ՛ իր նայի ծովուն, որ կը մուշէ ոտուկնե- րով մոլեղին: Թ. ՍՐԵՆՑ

ՄԱՀԱՐԱԶՆԻ ՍԵ ԱՌՁՅԻ

Նոր շինուած քոչաւով ծաղկածն փութուր, Որուն տակ կը նստիլ ամուր սիրակ, Պեր Յակոբ Լէֆ Յոյն և Նաոյն Աղջկան: Թաղաւամբ շուշաններ, չի՛նք աստղի գողնալու հաւ:

Եւ տեսայ այդ կոնդի ամբարձած ընդ երկին, Չոր կարճեղ արած է մեծ փոյնով ու կըրկին, Չորիցի Սուրբ Փփկիկ զարկնէ մէջ ձեռնուր նստակին Աղջկան մեծ զարկն փութուր:

Գողմէ պէլ Աղջկան, բարեկեր, բարեբար, Չոր Աստուած իր շար արտա քաղէ չար զգրէ յոր Աղջկանը իւր հոգեւոր իւր յիշատակին առջեւ, Ուրիշն որ, յիշատիկը նոյն, հոգեւոր նոյն, իր փոյնը արտաւոր փայլուն մէջ ուր որ կայ կարճեղ քոչաւով անտարած փութուր: Եւ տեսայ այդ կոնդի ամբարձած ընդ երկին, Չոր կարճեղ արած է մեծ փոյնով ու կըրկին, Չորիցի Սուրբ Փփկիկ զարկնէ մէջ ձեռնուր նստակին Աղջկան մեծ զարկն փութուր:

ԹՈՂՈՒՆԵՐԻ

ԻՆՉՈՂԵՄ ԽՈՐՈՒՆ ԴՈՐՈՍԻ ԿԵՆԵՆ

Մի՞նչ չորրորտանիներն անասնօրէն կը հնազանդին քնուիթան օրէնքներուն, թըւ- չունքներն իրենց սիրուն մէջ մարդկային բան մը ցոյց կուտան և ձանձիլ ըլլալու փափաղն զգացում մըն է որ անհասկն չէ իրենց և շարժանութիւնը, վարդիլը, բարկութիւ- րէն, աստիքութիւնը կրնայ են որ դիւրաւ մուտ կը գտնեն իրենց սիրուն մէջ:

Եղբին ամենին զանգ չին առնել պաշարակութեան այն փոքրիկ հնազանդին որը կ'ապահովեն իրենց սեմին անժամայն նախապատկութիւնը՝ ըսնի մը չ'ընուիթ- նելն առած տեղի ունեցած բանակարութիւ- ներու շրջանի միջոցին: Անոնք կրնային իրենց արուն և չին հնազանդի արուն այն- քան արտաութիւն կը վայելին իրենց նա- խապատկութիւններուն մասին որ երբեմն կրնան ամենին բարձր կարգի ստանա- ներուն նախաձեռ շարժել: Երբ է վեգ զան ոստիկանի մը հետ, անանի կատարող թիւնը կը կուտու որուն անկարող է քա- ռաւոր սեւն, երբ խնդիրը սիրուն հետ է: Թաղաններու աշխարհին մէջ մարդկա-

լին ընկերութեան մէկ հաստատարի ար- ձանագործ կը գտնուի: Ուղղորդ դիտող մը առանց շատ գիտարարութեան, ծանկեր ճիւղերուն վրայ կրնայ երեւան բերել այն անհաստատարութիւններն, սեւերն ու վեր- ժառութիւններն որը կը նիւթուի են կը պարզուին քնն շատ եղբարկան կերպով գիւ- ղի պարահանդիսին կամ գրեական օրհնին մէջ:

ՎԵՊ ՄԵ ՆԱԶՈՐԱՆԻ ՄԵ ՎՐԱՅ.— Բոլորեղիցիներն մէկ խմբով որ երկար տարիներ անանիութիւններու կարգադրիչ և սեպաւորական ընկերութիւններու քն- նիչ կ'ըսէ է, իր միտարարութեան պարագայ ժամերը կը նոյնիլ ուսումնասիրելու թըւ- չունքներուն բարբեր: Անցեալ ապրիլ ամ- տան, այս խմբով գիտողի համբերու- թիւնը փարձարուած է: Յաջորդ է ներ- կայ գտնուիլ ճշմարիտ վեպի մը որուն ան- ձինքը կապուտ թաղաններն էին: Ամերիկա- ցիք այս անունը կուտան տեսնել մը երա- շտանարուն որը քնն մը աւելի խորը են հին աշխարհի իրենց զարուհիներն:

Իր աշխարհներն անենկի պատու- հանէ Պ. Պուտուկ ուղարկութեամբ կը նայէր այս կապուտ թաղաններն երկուրէն որը ճիւղէ ճիւղ կը թաղաններն հիւսուող խմբերին մը վրայ: Արու մը և հը մըն էին որ շատ ստիճող իր թուին կենալ- ցիլ: Բանք իր անցած միայն հնազանդ- լին ծառին մէջ ժամանակէն փորուած խո- առ մը, կերելի թէ այս ընկանի պատը- պարան շատ հնչուին տեղ մը կ'ընծայէր ա- նոնց հոն հաստատուելու համար իրենց բոլոր:

Երկրորդ արու մը վրայ հասաւ և ա- ւա պայքարին սիսաւ: Նորիցը յանգեցե- ցա քննիլ էգին և թերեւ իսկ նորա- տիր ամուսնինն որ արդէ ձեռքէ հանած էր իր ապստամբներ: Մենամարտ մը ան- խուսափելի էր և երկու հակառակորդը փոխադարձաբար զիրար զրգակնելի ի մարտ:

Թաղաններուն մէջ, մենամարտի մը պ

